

POMAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

108. číslo

Budyšin, oktober 1966

Lětnik 16

Hrono na winowc 1966

„Hlej, ja sym před tobu dał wotewrjene durje, a žadyn njemóže je zamknýć.“ Zjewj. Jana 3, 8

Kluče měč, rěka wěstu móc měč. Kluče někomu přepodać, je akt a fakt dowěry. Stož je ma, móže durje wotewrěć, a žadyn, kiž je nima, njemóže zamknýć. Chrystus je tón, kiž ma kluče. To powyšeny Knjez wuraznje praji w započatku tuteje poslednjeje bibliskeje knihi (staw 1, 18). A tudy da wón prajić křesćanskej wosadze, zo je jej dał wotewrjene durje. Za koho, za čo? Sam za sebje, za swój ewangelij, za Bože słowo!

My smy na lětušim cyrkwiskim dnju widźeli biblisku hru, kotruž móžemy tón měsac hišće raz widzieć w Budyšinje a kotraž ma napismo z našeho teksta wzate: „Durje su wotewrjene“. Tam widźimy a slyšimy, štož je napisane w japoštołskich skutkach na 16. stawje, kak je Knjez sam durje wotewrěł za swoju powěsć a křesćansku wěru, zo móže wona zastupić do Europy. Křesćanstwo njeje jenož jedna maľozaiska, židowska naležnosć, kaž tehdom před wjace hač 25 lětami fašisća mudrowachu, ale runje wot toho stareho časa sem je wona europska, haj swěto-daloka, to rěka ekumeniska naležnosć.

Zo je so to stało, je čłowcse widžane drje Pawołowa zaslužba; ale tutón wulki japoštoł běše tež jenož Boži wuzwoleny grat a je so jako tajki wědzał. Wón běše runje w Malo-Aziskej stajnje nazhonił, zo jemu Swjaty Duch wobaraše, tam Bože słowo připowědać. Durje běchu tam na druhim misioniskim pućowanju přeco zaso zamknjene, za to pak běchu šěroko a daloko wotewrjene za Europu a cyły swět. A to běchu wone w běhu lětsotkow a su wone džensa hišće!

Z tym njeje prajene, zo dyrbymy na polu misionstwa wulki wuspěch měč. Wo to docyta njeńdže. To je čłowski wuraz! Wulki wuspěch tež Pawoł w Filipje, přenim europskim měsće, njeje měl. Kak so wěc tam započaje? „Jedna bohobojazna žónska pak, z mjenom Lidija, — tej Knjez praješe!“

To bě wšo! Jedna jenička žona to bě, kotraž da sej wutrobu wotewrěć za Knjeza. A hdyž sy ty tón jenički muž, ta jenička žona a sy sej dał wutrobu wotewrěć za njeho, potom mamy tež džensa hišće tute wotewrjene durje, kotrěž je Knjez před nami dał a kotrěž žadyn jednotliwy a žana čłowjeska móc njemóže zamknýć. Tak běše a tak budźe! A dopokaz za to je swěto-daloka wosada, je ekumene! Jenož twoja a moja próstwa dyrbi być:

A tež wy budžeće swědčić

Farar na wotpočinku August Krawca-Hrodzišćanski 23. 4. 1886 — 19. 9. 1966

Bóh Knjez je našeho lubeho bratra fararja na wotpočinku Augusta Krawca w Budysej chorowni w starobje 80 lět, 4 měsacow a 27 dnjow z tuteje časnosće wotwołał.

Njeboćički narodži so 23. jutrownika 1886 w Bukojnje pola Barta jako syn serbskeju burskeju staršeju. 7. 7. 1912 dósta ordinaciju. Jako farar je skutkował w Zwönitz, w Possendorfje, w Herrmannsdorfje a wot lěta 1925 hač do 1. 5. 1954 w Hrodzišću. 12 lět je tam nětł jako wumjenkar žiwý byl.

22. póznjenca pochowachmy swójeho lubeho bratra na Tuchorskim pohrjebnišću w Budyšinje.

Na 19. 9. 1966 rěkaše nowozakoňske słowo po Ochranowskich heslach (Herrnhuter Losungen):

A tež wy budžeće swědčić.

(Jana 15, 27)

Tole słowo wuzwoli sebi Serbski superintendent za čelne předowanje.

Wono je wzate z rěčow, z kotrymž so naš Zbožnik rozžohnowaše ze swojimi wučobnikami. Jezus wěšći wo swojim čerpjenju jako wo swojim překrasnjenju. Wón pónđže k Wótcej! To wšak rěka, zo w přichodže njebudže wjace widžomnje mjez swojimi wučobnikami. Ale: *Swój měr wam wostaju. Swój měr wam dawam. Ja njedawam wam, kaž swět dawa. Waša wutroba so nještožej ani so njestrachuj. Wostańće w mojej lubosći!*

To je moja přikaznja, zo byšće so mjez sobu lubowali, runje kaž ja was lubuju.

Wy sće moji přeceljo, hdyž činiće, štož ja wam přikazuju. Hdyž was swět hidži, wěsće, zo je mje přjedy hidžil, dyžli was. Wotročk njeje wjetši dyžli jeho knjez. Su-li mje přescěhali, budža tež was přescěhać.

Hdyž pak troštar přindže, kotrehož ja wam pošćelu wot Wótca, duch wěrnosće, kiž wot Wótca wuchadza, tón budže wo mni swědčić.

Potajkim: Swjaty Duch sam, Duch wěrnosće budže wo Chrystusu swědčić. — Wučobnicy budu jazyk swjateho Ducha.

Tak njeńdže w přenim rjedže wo wosobu swědka, ale wo jeho swědčenje. My nimamy na dnju pohrjeba

Mi wotewr, Knježe, wutrobu, ze słowom čehń mje za sobu; daj čiste mi jo zachować a džěćo twoje zawostać.

La

našeho lubeho njeboćičkeho wuchwalować, ale wjele bóle so dopominać swójeho wulkeho a swjateho nadawka, zo bychmy wo nim, wo Chrystusu swědčili. To pak je tak cyle po woli našeho skromneho, ponižneho njeboh bratra.

Hdyž tež njeńdže wo wosobu swědka, tak tola wěmy, zo žane powołanje čłowjeka tak njeprěkisa, kaž připowědanje Božeho słowa. Chrystusowy wotročk wšak njeprěduje jenož z jazykom, ale tež ze skutkami swojeju rukow, z myslemi swojeje wutroby. Tež štož so tak cyle skradžu, tak cyle w potajnym stawa, slyša sobu do jeho zastojnstwa. Duchowny njeje ženje priwatna wosoba, ale je stajnje a wšudžom swědk swójeho Knjeza.

Běda tym, kotřiž dyrbjaja žiwu być w bliskosći njeodobrego, njesprawnego swědka na Božich potajnstwach.

Waše žarowanje, wy lubi zawostajeni, je nam swědčenje, zo bě z wašim lubym njeboćičkim derje přebywać, zo bě pola njeho zjawne předowanje a to žiwjenje za čichim jedyn dobry, swjaty cyłk.

A tež wy budžeće swědčić! To je swjaty nadawk, přetož Chrystus je přišoł, zo by zhubjenych zbožnych činił.

To pak je tež strašny nadawk, přetož hižom Chrystus je swojim wučobnikom wěšćil, zo budže swět jich hidzić.

Wo tutej hidže bě w lěće 1912, jako naš bratr swoju ordinaciju dósta, hišće maľo pytnýć. Tehdom běše cyrkej nahladna a wosebna. Duchowny měješe swoje připoznate zastojnstwo w kežorskim staće. Bože domy běchu polne. Tehdom twarjachu te bohužel tak jara wulke cyrkwe — tež w Hrodzišću!

Te 40 lět zastojnskeho skutkowanja našeho bratra Krawca stejachu pod znamjenjom woteběranja wosadneho žiwjenja. Kajka bě to dušina nuza! Bórže so tež pokaza zjawna hida swěta přeciwo Božemu ludje na tutej zemi. Naš njeboh bratr je tež pod fašizmom jako swěrný Serb čerpjeć měl.

My njewěmy, kajki budže přichod našeje cyrkwe. Formy našeho wosadneho žiwjenja so přeměňuja, ale pobožni so wjace likwidacije cyrkwe njeboja.

Generacija tych duchownych, kotřiž su do přenjeje swětoweje wójny do zastojnstwa zastupili, je čezke časy přetrała. Spominajmy z česćownosću na nju!

W.

Mróčele a jasne njebjo

Naša jězba po ČSSR 1966 · Podal Gerhard Wirth

Pokročowanje

Z Krupkow do Oseka. Mnohim čitarjam budže Osek njeznate mjeno. Ja běch hižo wjele wo nim słyšał, ale njemóžach sej ničo prawe pod nim předstajić. To rěka: wobraz mojeje fantazije njemóžeše so dawno runać z překrasnej woprawdžitosću.

W Oseku je klóšter, muski klóšter cisterciencow, kaž staj tež klóštraj w Marinej Hwězdze a w Marinym Dole cistercienskaj. Tež hnadowne město Róžant podsteješe Osekskemu klóštrej. — Njedzelu, 26. póznjeńca poswjećichmy w Koslowje pola Njeswaćidła wopominansku taflu za patera Romualda, kotryž bě mjez swětowymaj wójnomaj administrator w Róženje. Wón słušeše do klóštra w Oseku. Tutoho wuznamneho muža dla žadach sej dawno hižo, Osek směc wohladać. Jako Budyski šuler běch jeho nowelce čitał „Wrjós“ a „Wbohec mosty“. Měnjene su mosty pola farskeho kótišća mjez Njeswaćidlom a Luhom njedaloko Wbohowa. Kak krasnje wědžeše Romuald Domaška wopisować luboznu serbsku krajinu a skromny, prosty serbski lud. Wón bě čas žiwjenja wostał swěrný swojemu serbskemu ludej. Z jeho powědančkow rěči jeho serbska, burska wutroba. Na małej burskej žiwności bě so w Koslowje narodził. Jako wjesny burski syn je wón za swój lud Pisał. Ja mam jeho jara lubo a wjeselu so, zo su na jeho ródny domje wopominansku taflu přičinili.

Z Koslowa je syn chudeju serbskeju staršeju wušoł přez Budyšín do wulkeje Prahi a do překrasneho klóštra w Oseku. Ani swětný swět ani hordozna, blyšćata, złota pycha klóštra njemóžešej jeho skazyć. Wón so wróći do domizny tak cyle blisko Koslowa do Róžanta, je swój niski serbski lud lubował, za njón džěłał, w serbskej rěči spisał nam rjane knižki.

Osekski klóšter běše tak rjec duchowny wóteny dom za Patera Romualda. Bě wón to woprawdže? Hdyž jeho fašisća za čas wójny z Róžanta wuhnachu, čuješe so wón tam tak stysknje w cuzbje. Kak móhi so tež burski syn z Koslowa w přebohatej pyše Osekskeho klóštra doma čuć?

Docyla, w překrasnym Osekskim klóštrej začuwach znowa tragiku Chrystusoweje cyrkwy na zemi.

Naš Knjez a Zbóžnik bě so wzdał wšeho swětného bohatstwa. Hdyž jemu čert pokaza wšě kralestwa tu-toho swěta a je jemu poskići, hdyž so k njemu pomodli, wón to raznje wotpokaza: „Zběhn so wote mnje, satanje! Přetož je napisane: Ty dyrbiš so k Bohu, swojemu Knjezej, modlić a jemu samemu služić.“ Tuž wopuści jeho čert; a hlej, jandželjo přistupichu a služachu jemu.

Chudy je so naš Knjez narodził w Betlehemskej hródzičce. Chudy je wón wostał hač do hórkeje smjerće na křižu. Chudym a chorym so jeho wutroba přichileše.

Liški maju jamy, a ptaki pod njebjom maju swoje hnězda, ale čłowjeka Syn nima, hdžež by

swoju hłowu položil. Štož chce za mnu chodźić, wzmi swój křiž na so, zapřěj so sam a chodź za mnu!

To su jasne słowa, kotrež je Jezus tehdom swojim wučobnikom prajił a kotrež je wón swojej cyrkwi za wšě časy na puć dał. Hdyžkuliš a hdžežkuliš je cyrkej, Knjezowa služobnica, w chudobje a hubjenstwjje černjowu krónu za swojim Knjezom nosyła, je so tale króna blyšćila krasnišo hač wšitke dejmanty tuteho swěta. A cyrkej — je — přeco — zaso — spytowanjam — bohatstwa — podležała.

Mróčele a jasne njebjo! Dajće sej skrótka něšto prajić wo mróčelach a jasnym njebjom nad našej lubej cyrkwy. Při tym was dopominam na to, štož sće před lětami w našim „Pomhaj Bóh“ čitali wo Benedikće. Wokoło lěta 500 po Chrystusu běše, zo tutón Benedikt jako mlody studenta Rom wopuści, zo by wonka w horach tak cyle sam za sebje Bohu služil. Wón bě surowy přećiwo sebi. Wšě čělné žadosće wón njesmilnje podusy. Hdyž so pozdžišo družu jemu přidružichu, wón samsnu disciplinu tež wot nich žadaše. Z pobožneho klóštra Monte Cassino (znaty z poslednjeje wójny) je so wjele dobrego ducha do křesćanskeje cyrkwy wulało.

Ale tute benediktinske klóštry z časom zbohatnychu, a hordy, hrěšny duch swěta do nich začahny. Jezusowy duch pak njebě w cyrkwi zabyty. Pobožnym hrěšne bohatstwo na wutrobje čěžeše. Krótko po lěće 1100 založi so w francoskim měsće Citeaux nowy mniški rjad. Woni so prócowachu wo skłudženje čělných žadosćow. Wšu pychu — tež w Božich domach krúče wotpokazachu. Jich cyrkwy běchu bjez wulkich wěžow, jenož wosrjedž třěchi bě tajka mała. Woni so scáhnychu do pustych abo džiwich krajinow, zo bychu z nich pola a łuki scinili. Cisterciency mniša běchu w swojim času dopředkarjo kultury. Tež naš kraj je tutym pobožnym, džělawym, ponižnym mnišam wjele džaka dołžny. Woni wšak běchu sej za swój wosebity nadawk stajili, mjez słowjanskimi ludami Ewangelije rozšěrić. Tuž mamy w Čechach ale tež w rańšim džělu Němskeje poměrnje wjele Cistercienskich klóštroj. Tute klóštry běchu w swojim času srjedzišća kultury, wědomosćow a nutrneje pobožnosće. Mějmy tute města zańć!

Ale što je so z tutymi pobožnymi mnišami stało, wo tym swědči překrasna klóštrska cyrkej w Oseku.

„Liški maju jamy, ptaki pod njebjom . . .“

Nětk smy so chětro dołho w Osekskim klóštrej zakomdžili. Je wam to žel? Ja wšak bych tam rady hišće dlěje přebýwał a sej wšitke te rjanosće wobhladowať. Dyrbimy pak dale do Kadanje, zo bychmy tam lubu farsku swojbu wopytali. Džensa je sobota, a jutře chcemy kemši hić. Tuž dale!

(Přichodnje dale)

Dopis z Čech

Měščanska wotnožka
Kostnickeje Jednoty w Brnje

zarjadowa 17. awgusta 1966 w modlitowni Českosobratrskeje Jednoty přednošk bratra Joachima Bätjera, nawjednika Hłowneho sakskeho bibliškeho towarstwa w Drježdžanach wo džele Bibliških towarstwow mjeze wšělkimi narodami po cyłym swěće. Džensa dobywa sej Bože słowo cyly swět.

Spočatk založowanja Bibliških towarstwow je był w Halli nad Saale. W lěće 1700 zwjazka so Freiherr v. Canstein z Augustom Hermannom Francku a wudawašaj swjate Pismo hłownje w němskej rěči, ale wudašaj tež našim čěskim emigrantam (čěknjencam wěry dla) Bibliju, kotraž je so tež pola nas rozšěriła.

W lěće 1804 založi so w Londonje Britiske a wukrajne bibliške towarstwo. Hižo tehdom bě Biblija do 38 rěčow přeložena (tež do hornjoserbskeje a do delnjoserbskeje rěče.). Džensa je Biblija přeložena do 237 rěčow. W 1250 rěčach móžeš Bože słowo čitać, hdyž nic cyly Bibliju, tak tola džele. Zana kniha po cyłym swěće njebu do telko jazykow přeložena! Kajka hoberska próca je so na přeložowanje nałožiła, njemóžemy sej ani předstajić. Misionarjo a přeložowarjo du do cuznych krajoj, do Afriki, do krajoj Južneho morja a přińdu k ludej, kotryž hišće nima spóznaće swojeje rěče. Nima hišće wurazy za křěncu, za pokutu, za smilnosć, za lubosć a podobne słowa. Papuancy hišće njewědžachu, što je wěra. Přeložowar rjekny: „Kaž slóncu na njebju stej, tak je Jezus Chrystus.“ Papuancy prajachu: „Ty widžiš Chrystusa z woćomaj wutroby.“ Potajkmi rěka wěrić „widžeć z woćomaj wutroby.“ W Africe njeznajachu, što je nadžija. Přeložowar za to rjekny „hladać za horicontom“. Tajkich čězkosćow je na tysac. Njemyslće sej, zo je rěč domorócných na niskim schođženku. Zulukafrjo maju za „hić“ 120 wšělných wurazow. Jedne słowo za „chwatajcy hić“, druhe za „pomalu hić“, hinaše za „hordže hić“, hinaše za „pokornje hić“, hinaše za „hić we wuskej sukni“ a tak dale. Potom za leži na tym, hač so słowo wupraja z wysokim hłosom abo z niskim hłosom. Słowo „juhu“, hdyž so přěnja zložka wysoko wupraja, woznamjenja „so bojeć“, hdyž so přěnja zložka nisko wupraja, woznamjenja „so košić“.

Za wjetšinu kmjenow je Biblija přěnja kniha, kotruž do rukow dostanu, a je zakład, nastork k spisownej rěči. To je wulce wažne. Z tym wokomikom docpěje narod nowy schođženku kultury.

Bibliju w swojej maćeršćinje měć je jara wažne, přetož z Bohom, swojim njebjeskim Wótcem, dyrbimy w tej rěči rěčeć, kotruž smy wot swojeje maćerje nawuknyli. Tuhodla so stajnje pokročuje z přeložowanjom. Kursy so zarjaduja w pońočnej Americe, w Kanadže, w Jendželskej, w zapadnej Němskej, w Awstraliji za čas prózdnin, zo bychu so tež studenća móhli wobdžělić. Tam so wuknje cuza rěč na wažnje, kotrež je pola nas woteznate, mjenujcy słyšo, rěčo a pisajo. Wobdžělnikow je na 300 hač do

500. Stož je so za přeložowanje rozsudził, so počće na dalje kursy — mje dla do džungla, do bychy so tam zeznali z domoródnymi, jich wašnjemi a naložkami. A potom du dwaj a dwaj k njeznatym kmjenam (ludam), do bychy Ewangeliem připowědali a přeložowali swjate Pismo.

Staty w južnej a srjedźnej Americe podpěraju džělo přeložowarjow, dokeľž su zwěsćili, zo čłowjekojko, kotřiž Ewangeliem lubuja, swoje žiwjenje změnja. Indianojko, prajachu: „My smy nětk křesćenjo. Wy sće nas Ewangeliem nawučili. Tak njebudźemy wjace pić a njebudźemy swoje žony bić.“ Jich žiwjenski standard so zběha.

Čłowjestwo so džensa chětre přeměnja. Čłowjekojko, kotřiž běchu dotla na niskim schodženku wukublanja, postupuja. Hdžež so to stawa, je Biblija swjata kniha, kotraž pomha, přeměňuje zmyslenje, posylnja, wubudźuje, kotraž pokazuje puć do přichoda a wuwjedže z bojosće. Džensa po wšém swěće cyrkwyje bóle a bóle džělaj hromadže z Bibliskimi towarstwami, přetož stajnje so hlubšo spózna, zo je nuzno jenož na swjate Pismo twarić.

Knježerstwo w Ghana je Bibliskemu towarstwu čezku hłowu načiniło. Je skazało poł milionu Biblijow za wuwučowanje w šulach w štyri rěčach, w jendželšćinje a w třoch afrikanskich rěčach. Džělo misionstwa je nimo měry wažne. Njewotwisnosć Afriki ma w swjatym Pismje swój zakład. Biblija je Afričanow nawučila čłowjeka hódnoćić. Młodzi mužojko chodža po wsach a přinjesu swojim bratram Ewangeliem. Přez tutech młodych Afričanow stawa so Afrika křesćanska. Biblije so tam předawaju, njejsu darmo. Stož je darmo, nima žaneje hódnoty po měnjenju Afričanow.

W Japanskej je jenož na 800 000 křesćanow; to je 8‰. W přěnich lětach po wójnje je so tam předało poldra milionu Biblijow, w léce 1953 3 100 000 eksemplarow. Z toho widźice, zo rozšěrjenje Biblije postupuje. W léce 1965 je so na swěće rozšěrilo 76 milionow Biblijow. Stajnje je njedostatk na Biblijach. Swět, za kotryž je Jezus Chrystus wumřěl, dyrbi Bože slowo čitać. Bóh chce, zo by wšón lud k wěrnosći přišoł (2. Tim. 2, 4).

Mějmy Bože slowo wšitycy za wažne. Čitajmy jo! Prašejmy so za Bohom! Jemu smy zamoťwici! W Ivančicach a w Kralicach sym widžaľ, kak dyrbja wěrjacy za swojim Knjezom kroćić. Mnoho sylow a krě je bylo přeľate. Ale kroćenje za Chrystusom je puć česćownosće, čłowjeskosće a bratrowstwa. Měnimy, zo je džensa maľo dobrych křesćanow. Ale pohladajmy do swěta. Je to cyle hinak, hač sej to husto dosć předstajamy. Hdyž smy styskni, pomyslmy sej na wučobnikow, kotrajž džěštaj do Emausa. Wonaj sej myslětaj, zo je wšo zhubjene. Na to so zetkaštaj ze žiwym Knjezom. Wón jimaj rozkladowaše swjate Pismo. Kajka běše radosć w jeju wutrobje. Hdyž Jeho spóznaštaj, bě wša sprócnosć wot njeju wotpadnyła.

Bóh nam daj, zo bychmy Bibliju tak čitali, zo bychmy přitomnosć žiweho Boha při tym začuwal. Knjez chceľ nas wužiwać za posłow swo-

Wažny wopot

23. póznjeńca 1966 wopyta knjez generalny biskop Slowakskeje ewangelsko-lutherskeje cyrkwyje dr. Jan Chabada z Bratislavy Lužicu. Serbski superintendent jeho a hlowneho sekretara slowakskeje cyrkwyje br. fararja Barto před Pětrowej cyrkwyje powita a pokaza jimaj Budyšin: Pětrowsku cyrkwe, katolske pohrjebnišćo na Miklawšku, hród, Michalsku cyrkwe, do kotrejež wšak njemóžachmy zastupić dla twarskich džělów, Serbski literarny muzeum, Institut za serbski ludospyt. Ducey do Ochranowa pozastachmy w Bukecach, hdžež wosadny farar hosćomaj Boži dom a wosadnu žurłu pokaza.

Ochranow (Herrnhut) našich hosći z Čěskoslowakskeje přeco jara zajimuje. Dže tola runa linija wot Husa, přez Kunwald (Unitas fratrum) do Ochranowa. Bohužel njemějachmy wjele chwile so tam rozhladować: pohrjebnišćo, archiw, Vogteihaus, hdžež so za kóžde léto Ochranowske heslo wulosuje. Ducey do Njeswaćidla pozastachmy w Budestecach, hdžež nam wosadny farar pokaza rowny pomnik Michała Frencla a pomnik Jana Budarja. Polny hordosć džerže br. farar Rejsler přenje wudaće Noweho zakonja w hornjoserbskej rěči w ruce. My so z nim wjeselimy tuho drohotneho wobsedženstwa.

Hišće bóle dyrbjachmy w Njeswaćidle chwatać, ale drohaj hosćej staj tola pohladnyć móhľo do rjaneje noweje cyrkwyje.

Br. generalny biskop je so z wulkej lubosću za wšo serbske zajimował. Hdyž chodžachmy přez Serbski literarny muzej, wón z hnulej wutrobje rjekny: „Nětk rozumju, čehodla ma br. Lanšćak Lužicu tak lubo.“ W.

Z wosadow

Poršicy a Budyšink. W přichodže budu, da-li Bóh, kóždu přěnju nje-džělu w měsacu w Poršicach a w Budyšinku serbske kemše.

Klukš: Naš doholětny swěrný cyrkwiniski předstejićer, knjez Liška z Čelchowa woswjećić 30. septembra swoje sydomydžesaćiny. Wón je po swojich mocach Bože kralerstwo sobu twariľ. Džensa so jemu wjace tak derje puć do Klukša njeježdzi. A tola přeco zaso přindže. Wšo zrawdowa, jako wo wotpočink prošese. Myslimy sej, zo budže knjez Měrcin Hämsch jeho nasľědnik. Serb by potom tam dobre namřewstwo přewzał. Přejemy našemu jubilarnej žohnowane léta swjatoka. Džakujemy so jemu na tutym dnju za wšu prócu a woporniwosć. Postrowće jeho rjany domček, hdyž do Mužakowa ducy nimo jědžeće.

Klukš: Klukšanski farar chce džensa chwalbu spěwać tym, kiž so wo rozšěrjenje našeho lubeho „Pomhaj Bóh“ z wšej prócu staraja. Ma rjanej přiľkladať, kak so němskej žonje wo to prócujeteť.

W Zdzěri je to knjeni Glauschowa, kiž tam měsacnje 11 jeho Ewangelija. Čitajmy swjate Pismo, zo bychmy so zetkali ze žiwym Knjezom Jezusom Chrystusom.

Št-ová, Dr. Vl. M.

eksemplarow rozdžěla. Hnujace, z kajkej lubosću wona to čini. Někotryž-kuli Serb móhľ sej přiľklad swozć. Wona to čini za swogeho Boha, wjac wosadu, za Serbstwo. A hdyž wona wotlići, tak wona njehraba za fenkami, ale da přeco 2,50 MDN na Serbsku superintendenturu přepokazać. Hdyž by wona wědžala, zo ju džensa chwalu, by wona wotradžala. Ja pak chcu wam pokazać, zo na tutej lubosći zaleži, hač Serbstwo z mocu hinje abo traje. Mamy w Klukšanskej wosadze zawěšće hišće wjele stow Serbow. Ale jenož 75 wotebėrarjow „Pomhaj Bóh“. Hdyž bychmy wjace tajkich swěrných žonow měli kaž knjeni Glauschowa, njeby naklad „Pomhaj Bóh“ dosahaľ. Tak pak přindže do wulkich wsow kaž do Komorowa a Noweje Wsy jenož jedyn „Pomhaj Bóh“. Škoda, zo njeje wjac tajkich pilnych němskich žonow. Jej a wšém, kiž so tak sprawnje wo rozšěrjenje „Pomhaj Bóh“ staraja, najwutrobniši džak!

Klukš: Zběrachmy naš lětuši žnjowdžakny wopor w pjenjeczach, dokeľž mamy w přichodnym času wjetše nadawki na našich twarjenjach. Nazběraľo je so 2 300,— MDN. To je na dušu našeje wosady 1,— MDN. Kajke chude léto Knjeza! Knjez žohnuj tych, kiž su dary přinjesli.

Z dalokeho swěta

W Japanskej wopytuje 340 000 japanskich šulerjow křesćanske šule. 208 000 z nich chodži do protestantskich šulow.

Ewangelsko-lutherski biskop dr. Gerhard May a katolski arcybiskop kardinal König staj w Rakuskej zhromadnje zjawnje prosyľoť wo dary za hłódných w Indiskej.

Prašenje rewolucije a křesćana bě dalši dyk. Kak móžemy my ludy w swětle ewangelija rozumić, kotrež chcedža swoje prawo po puću rewolucije docpěć? To wostanje za nas přeco wulke prašenje!

Dale rěčastaj biskop wo poměrje Židow a křesćanow. Sto to rěka, zo je cyrkwe Jezusa Chrystusa přeco zwjazana z Izrealskim ludom, z ludom Stareho Zwjazka?

Ignac Lepp zemřel

Měšnik a profesor za filozofiju a psychosyntezu, Ignac Lepp, je 29. 5. w Parizu zemřel. Žiwjenje zemřeleho je wulce zajimawe. Narodziwši so 1909 w Francoskej přidruži so 15lětny komunistiskemu zwjazkej młodžiny a bu 20lětny generalny sekretar „Internacionalneho zjednoćenstwa rewolucionarných intelektualnych“. Jako Němsku wopyta, zajachu jeho fašiscy a zasudžichu jeho k smjerći, ale přeceljo jeho wuswobodžichu. Lepp džěše do Sowjetskeho Zwjazka a bu tam profesor za marxistisku filozofiju. Wroći so zaso do zapadneje Europy, poča tam studować katolsku teologiju a bu na měšnika swjećeny. Lepp je wšelake knihi napisaľ, w kotrychž wótrje kritizuje pohórski a wopačne formy w křesćanskim swěće, kotryž je zdžěla sam wina, zo mnozy wot cyrkwyje wotpadnychu a w ateizmje wuček pytaču.

(Katolski Posol)

Mój džěd Arnošt Helas

(Pokročowanje)

Kak wjele je wón spěwow při zrudnych a wjesolych składnosćach spisa! Husto přinđe něchtó a žadaše sebi „štučku“, pak ke křiznam abo ke kwasej, abo k narodnemu dnjej atd. Ale nic jenož wjesolym wěcam so wón wěnowaše, ale tež zrudnym; hdyž bě někomu nan abo mać wumřěła abo k wopomnjeću druheje droheje duše. Zanej próstwje so wón njezapowě, wjele bóle kóždemu z nuzy wupomha. Běše tajki prawy ludowy basnik! —

Ale w léce 1880 je skoro čeknył. Měješe krute wotmyslenje z cylej swójbju do Texasa w Americe wupućować. Džěci jemu napřečo nještejachu — ale jeho žena. Na žadyn pad njechaše sobupućować a tak bu jemu to njemožne. Hubjene wobstejnoscě tamnišich lét běchu z winu!

W přerich lětach zasłuže na tydźen 6 krošow, a to při krutym džěle wot přerich ranja hač do pózdneho wječora. W zymje so džělaše tak dołho, kaž to swěto dowoleše. Wězo pomjeřiši so w zymje zaslužba. Z bohačkom při tajkich dochodach njemožeše nas džěd być, byrnjež běchu wobstejnoscě tamnych lét cyle hinaše.

Hdyž nětko wječor domoj přichwata, dyrbyeše hišće swoje domjace džěla dokonjeć, polo a ľuku wobstarac, přetož jeho mandželska dyrbyeše při 5 džěoch tež hišće na robotu chodźić. Tak móžeše so jenož w najwjetšej jednorosci zežiwić a starosće a hubjenstwo běchu často pola njeho z domom. Woprawdže surowe chude žiwjenje — a tola ma kóždy čłowjek prawo k žiwjenju! Džakowano Bohu!

Wězo so jeho wobstejnoscě z časami polěpšowachu, ale při cylej chudobje bě zlutniwy na swoje stare dny. Jeničke, štož sebi popřewaše, bě njedzělu popołdnju karančk piwa w korémje. Kóždu njedzělu dopołdnja bě na kemšach, hdžež měješe swoje tajne městno.

Jako sobustaw wojskeho towarstwa wobstaraje wjele lět třelenje z kanónu na starym hrodze. Tak je wšě sakske pryncy a pryncesny a wšě džěci komornika swobodneho knjeza

z Vietinghoff-Riesch je ze swojej kanónu powitał, hdyž so narodžichu. Tež při druhich wjesolych składnosćach je třělał. Přez to we starobje často jara hubjenje słyšeše.

Swěrnje a wěrnje je so tak přez žiwjenje bėdžil. Přeco je džělał. Za to spožči so jemu slěborna medalja za 50lětně swěrne džělo!

Wurjadnje krasny džěd dari jemu Bóh Knjez, hdyž móžeše ze swojej mandželskej čily a strowy swój zloty kw a s swjećić. To bě w léce 1912. Tehdom zhromadži so cyla swójbja wokoło njeho a cyla wosada swjećěše swjedžen sobu a wjeleše so z jubilejnymaj mandželskimaj. Po serbskich kemšach bě wěrowanje, kotryž farar Wałtar wotměwaše. Wopytowanje na tutym dnju žanoho kónca njeměješe.

Najrjeńši měrný žiwjenski wječor kiwaše jemu, — ale kak cyle jinak je so wšitko stało! Štó by jemu tehdom wěšćil, kajke časy w přichodze změje!

Z hubjenstwom swětoweje wojny započinaše so hubjeny čas. Njemožne bě, zo so na wotpoćink poda. Ze skoro 80 lětami dyrbyeše zaso wot zažneho ranja hač do pózdneho wječora pospochi na džěle stać. Swoje dosć čězke nalutowane pjenjezy započinachu so wothódnoćeć, a kajke hubjenstwo blokada za starych ludźi bě, njeje tu wopisać. — Nimo toho dyrbyeše swojemu synow w najrjeńšej starobje pohrjebać. Za čłowjeću dušu woprawdže čwěle a bolosće dosć.

W léce 1920 započá chorowaty być a we winowcu. 7 dnjow po swojim 80. narodnym dnju, wza jeho Bóh k sebi.

Z tym skonči so jeho žiwjenje, w kotrymž bě wšě stawy čłowjeskeho byća přežiwił. najwyši wjeršk wjesoloscě a najhlubšu dolinu zrudoby, w kotrymž bě džělał a spěwał. Jeho poslednje slova běchu: „Moje džělo je dokonjane!“

Jeho žiwjenje so cyle wobknježeše z heslom: Ja sym Serb — civis Sora-bus sum! —

Telefonowa kniha

Sama wostuda.

Mjena a čisla — ničo dale.

Same mjena! Ale što do rjanych mjenow husto dosć. Ja měnju w telefonowej knize za Budyski wokrjes.

W njej so dohladach na mjeno Melzak. Tole rjane mjeno Melzak — abo kaž my tole mjeno serbsce pisamy: Mjelčak — je mje k tutomu nastawkej pohnuło. Cyły roman móžeš z tajkeho mjena wučitać. Tehdom, hdyž swójbne mjena nastawachu, bě tam jedyn muž, kotryž ze słowami lutowaše. Běše wón ze swojimi susodami so rozkoril, zo z lutym hněwom mjelčeše? Bě wón tak wurudzeny, zo bě jemu wjesele k wšej bjesadze zašlo? Chcemy sej předstajić, zo bě wón tajki prawje mudry filozofa, kotryž rady mjelčo priposluchaše, rozmyslowaše, posudzowaše, zo by potom z krótkimi słowami na dobre wašnje radil. Ja wšitkich knjezow Melzakow — Mjelčakow — w Serbach njeznaju, snano je mjez nimi jedyn dobry, dobroćiwý, sprawný mjelčak.

Kak wjele mjenow mamy, kotrež so zložuju na mužow swjateho Pisma. Komu je wšo Pétr, Jezusowy wučobnik, mjeno da! Zo je Petrik tón mały Pétrk, to wšak drje kóždy spoznawa. Ale tež Petschik (Pétrik) Pötschke (Pétrka), Pjatsch (Pétr), Peschke, Petasch (Pjetaš), haj samo Pech (Pjech) maju swoje mjeno wot Pétra.

Po swjatym Pawole mjenuja so wšitcy, kiž rěkaju: Paul, Paulik, Pauluš a podobnje. Skoro wšitke znate mjena Biblije nadeńdzemy w telefonowej knize Budyskeho wokrjesa zaso: Jeremias, Adam, Daniel, Jakob. Snano je tež twoje mjeno dobre, bibliske! Kotry Kubitz (Kubic) drje wě, zo je wón po Jakubje mjenowany? Ja móhl wam hišće wjele powědać wo rjanych a tež spozdriwych serbskich mjenach. Zajimuje was, kak ludžo wědo abo tež njewědo rěkaju po powolanjach, po zwěrjatach, ale tež po chwalbje abo wudmach? W.

Kak móžeš Boha widźeć?

Na łodzi, kotraž z Rańšeje Indiskeje do Jendželskeje jězdžeše, běštaj tež jedyn misionar a jedyn wyšk. Wobaj so ducy po puću husto zwadžištaj, dokelž wyšk wěru misionara hanješe. Raz hladaše wyšk přez swój dalokowid k njebju.

„Za čim wuhladujeće?“ woprašo so jeho misionar.

„Pytam Wašeho Boha, wo kotrymž scě mi tak wjele bał, ale njemóžu jeho namakać.“

„Prócujete so podarmo. Toho nihdy njenamakaće, přetož w Bibliji stej: Zbóžni su, kiž su čisteje wutroby, přetož woni budu Boha widźeć.“

Wyšk zatykny chětre swój dalokowid a měješe so z prócha.

Wutrobne přeprašenje

na zhromadny wosadny wječor
katolskich a ewangelskich serbskich wosadow

njedzělu, 23. oktobra w 19.00 hodź., w Kolpingowym domje w Budyšinje na Garbarskej basy 26. W srjedžišću stej bibliska hra zašeho serbskeho cyrkwinskeho dnja

„Durje su wotewrjene“

kotraž ma za wobsah swj. japoštoła Pawola skutkowanje w Troadze a Filipje (po jap. skutkach na 16. stawje) a kotraž nam předstaja hrajerjo němsko-serbskeho ludoweho džiwadla w Budyšinje.

Wšitcy ewangelscy a katolscy Serbja su wutrobnje witani.

Serbski ewangelski cyrkwinski džěd

L a z a r, farar,
předsyda

Nakład Domowina. — Wuchadza z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jónkróć za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamowity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidlski. — Čisć: III-4-9, Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje.